

Leo Trotskij (1909)

Kollapsen för terrorn och dess parti (om affären Azef)

Utdrag från en artikel som publicerades i maj 1909 i den polska tidningen *Przeglad Socyal-demokratyczny* efter det att en av de högsta ledarna för det Socialistrevolutionära partiets sk kamporganisation, Yevno Azef, några månader tidigare avslöjats som medlem av tsarens säkerhetspolis.

Resten av artikeln publicerades 1974 i den amerikanska veckotidningen *The Militant*.

Azefs agentliv var rätt komplicerat... Han var t o m ansvarig för mordet på ministern för det departement som hade anställt honom.

Under en hel månad var uppmärksamheten hos alla som kunde läsa eller tänka riktad mot Azef, både i Ryssland och i resten av världen. Hans fall är känt för alla genom de lagliga tidningarna och de redovisningar av de debatter om krav på en interpellation i duman rörande Azef, som rests av dumaledamöter.

Nu har Azef haft tid att försvinna in i bakgrunden. Hans namn visar sig allt mindre i tidningarna. Men innan vi förvisar Azef till historiens skräphög är det nödvändigt att summera de främsta politiska lärdomarna, inte som en betraktelse över ränksmidare av typen Azef som sådana, utan istället till terrorismen som helhet och till den attityd de etablerade partierna i landet har gentemot den.

Individuell terrorism som en metod för politisk revolution är vårt ryska "nationella" bidrag.

Naturligtvis är mord på "tyranner" nästan lika gammalt som tyranniets institution självt; och poeter har i alla århundraden komponerat åtskilliga hyllningssånger till den befriande kniven.

Systematisk terrorism, med sin självpåtagna uppgift att eliminera despot efter despot, minister efter minister, monark efter monark eller "Den ene Sasja efter den andre"¹ som en 1880-tals Narodnaja Volja (Folkets Vilja) medlem familjärt formulerade terrorismens program – den sortens terrorism som anpassar sig självt till den oinskränkta byråkratins hierarki och skapar sin egna revolutionära byråkrati, är en produkt av den ryska intelligentians unika kreativa kraft.

Naturligtvis måste det finnas djupt rotade orsaker till detta och vi skall försöka hitta dem, först i det Ryska enväldets natur, och sedan i den Ryska intelligentians natur.

Innan blotta tanken på att störta en diktatur på mekanisk väg blir populär, måste statsapparaten ses som ett rent extern förtryckarorgan utan några rötter i samhället. Det är precis på det sättet det ryska enväldet uppfattades av den revolutionära intelligentian.

Den här illusionen har sin egen historiska bas. Tsarismen tog form under tryck från de mer kultiverade staterna i väst. I ett försök att hänga med i konkurrensen måste man skinna de breda massorna men samtidigt förstöra den ekonomiska grunden även för de privilegierade klasserna. De här klasserna var inte kapabla att höja sig själva till den höga politiska nivå de privilegierade klasserna i väst uppnått.

¹ Diminutivform som refererar till de två tsarerna Alexander II och III.

Till detta skall läggas det kraftiga trycket från de europeiska aktiebörserna under 1800-talet. I takt med de allt större lånen blev den tsaristiska regimen allt mindre beroende av de ekonomiska förhållandena inom landet.

Med hjälp av europeiskt kapital beväpnade man sig med västeuropeisk militärteknologi, i och med detta växte man in i en ”själv tillräcklig” (i en relativ betydelse naturligtvis) organisation och satte sig själv över *alla* samhällets klasser.

En sådan situation kan naturligtvis ge näring åt idén att spränga denna överbyggnad med dynamit.

Intelligentian kände sig kallade att utföra detta arbete. Likt staten, utvecklades intelligentian under det direkta och omedelbara trycket från väst, likt sin fiende staten rusade de före landets ekonomiska utvecklingsnivå – staten *teknologiskt*; intelligentian *ideologiskt*.

När revolutionära *idéer* föddes i de gamla europeiska samhällena, utvecklades de mer eller mindre parallellt med en bred revolutionär *kraft*, medan den ryska intelligentian fick tillgång till färdigutvecklade kulturella och politiska idéer från väst och revolutionerade sitt tänkande innan den ekonomiska utvecklingen i landet fött fram verkligt revolutionära klasser som de kunde få stöd från.

Under de här förhållandena fanns det inget annat att göra för intelligentian, än att öka sin revolutionära entusiasm med den explosiva kraften i nitroglycerin. Så skapades Narodnaja Voljas klassiska terrorism.

Den nådde sin höjdpunkt på två-tre år och reducerades därefter snabbt till ingenting, genom att snabbt förtära de fåtaliga reserver den numerärt svaga intelligentian kunde erbjuda, i den heta kampen.

Socialistrevolutionärernas (SR) terrorism var i stort sett en produkt av samma historiska faktorer: den ”själv tillräckliga” despotiska ryska staten å ena sidan, och den ”själv tillräckliga” ryska revolutionära intelligentian å andra sidan.

Men två årtionden passerar inte obemärkt – när andra vågens terrorister framträder, gör de det som *epigoner*², märkta som omoderna genom historiens utveckling.

Den kapitalistiska epokens ”Sturm und Drang”³ under 1800-talets två sista årtionden skapade och konsoliderade ett stort industriproletariat, som byggde broar till den ekonomiskt isolerade landsbygden och knöt denna närmare till fabrikena och staden.

Bakom Narodnaja Volja fanns det i verkligheten *ingen* revolutionär klass. Socialistrevolutionärerna *ville* helt enkelt *inte möta* det revolutionära proletariatet, åtminstone var de oförmögna att till fullo inse dess historiska betydelse.

Naturligtvis kan man lätt samla ett antal citat från Socialistrevolutionärernas litteratur som slår att fast att de förespråkar terrorism *tillsammans med* masskamp, *inte istället* för den. Men dessa citat vittnar bara om den kamp terrorismens ideologer har tvingats föra mot marxisterna – masskampens teoretiker.

Men detta ändrar ingenting. Terroristiskt arbete kräver en sådan koncentration av energi för ”det stora ögonblicket”, en sådan överskattning av det individuella hjältemodet och slutligen

² Imitatörer, härmapor, eftersägare.

³ Sturm und Drang betyder ungefär ”stormig och vild”. Uttrycket användes från början om den tyske poeten Goethes tonår, tror jag...

en sådan hermetiskt sluten konspiration att det – om inte logiskt så psykologiskt – utesluter allt agitatoriskt och organisatoriskt arbete bland massorna.

För terrorister inom hela det politiska fältet, existerar bara två centrala frågor: regeringen och kamporganisationen. ”Regeringen är färdig att temporärt förlika sig med existensen av alla de andra riktningarna” skrev Gersjuni⁴ till sina kamrater under den tid han hotades av dödsstraff, ”men den har bestämt sig för att rikta all sin kraft till att krossa det Socialistrevolutionära partiet”.

”Jag tror verkligen” skrev Kaljajev under likartade förhållanden, ”att vår generation, *anförd av kamporganisationen*, kommer att göra slut på enväldet”.

Allt som finns utanför terrorismens domäner inramar bara kampen, i bästa fall är det ett hjälpmedel. I de bländande blixterna från exploderande bomber försvinner spårlöst de politiska partiernas konturer och klasskampens skiljelinjer.

Vi har hört den störste av alla romantiker och nya terrorismens bästa praktiker, Gersjuni, mana sina kamrater att ”undvika att bryta med inte bara revolutionärernas led, utan även med oppositionspartierna i allmänhet”.

”Inte *istället* för massorna, utan *tillsammans med dem*”. Hur som helst är terrorism en allt för ”absolut” form av kamp för att nöja sig med en begränsad och underordnad roll i partiet.

Avlad under frånvaron av en revolutionär klass, pånyttfödd senare genom bristande förtroende för den revolutionära massan, kan terrorismen endast upprätthållas genom att utnyttja massornas svaghet och brist på organisering, genom att underskatta det som erövrats av massorna och överdriva deras nederlag.

”De ser att det är omöjligt, med hänsyn till moderna vapen, för folkmassan att använda högafflar och knölpåkar – folkets urgamla vapen – till att förstöra moderna tiders Bastiljer”, sa försvarsadvokaten Zjdanov om terroristerna under rättegången mot Kaljajev.

”Efter 9 januari⁵ såg de mycket väl vad det handlade om, och de besvarade kulsprutorna och snabbskjutande gevär med revolverar och bomber, sådana är det tjugonde århundradets barrikader”.

Individuella hjältars revolverar istället för folkets knölpåkar och högafflar; bomber istället för barrikader – det är terrorismens verkliga recept.

Det kvittar vilken sorts underordnad roll terrorismen degraderas till av partiets ”konstgjorda” teoretiker, den intar i realiteten en hedersplats inom organisationen. Kamporganisationen, som det Socialistrevolutionära partiets ledning placerat *under* centralkommittén visar sig oundvikligen stå *över* det, *över* partiet och dess arbete – ända till det grymma ödet placerar den *under* polisen.

Det är därför som Kamporganisationens kollaps, som ett resultat av en poliskonspiration, oundvikligen leder till partiets politiska kollaps.

⁴ Gersjuni var en av grundarna av socialistrevolutionärernas (brukar förkortas SR) s k kamporganisation. Kaljajev var en annan medlem.

⁵ Den 9 januari år 1905 är känd som ”Blodiga söndagen” i ryska historien. Tsaren beordrade militären att skjuta på ett stort protesttåg mot svälten i St Petersburg som leddes av en präst. Massakern utlöste revolutionen 1905 som misslyckades.